

Eindexamen filosofie havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Opgave 1 Big Brother	
Maximumscore 4	
1 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een verklaring van het plezier en de wellust van het oordelen en veroordelen	<u>2</u>
• een uitleg van het begrip 'dualistische classificatie'	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• De wellust van het oordelen wordt volgens Canetti veroorzaakt door het zichzelf verheffen en anderen te vernederen. Je kan jezelf alleen maar verheffen door anderen te vernederen. Daardoor neemt het gevoel van macht toe en wordt de lust vergroot	<u>2</u>
• Men rekent zichzelf daarbij tot het goede kamp en de veroordeelden tot het slechte kamp. Dit werkt volgens het middel van de dualistische classificatie, dat wil zeggen door alle medemensen te groeperen in twee klassen, de goeden en de kwaden	<u>2</u>
Maximumscore 6	
2 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een uitleg waaruit blijkt op welke wijze volgens Canetti macht wordt uitgeoefend door het vragen	<u>2</u>
• het noemen van het middel tegen de macht van het vragen: het zwijgen	<u>2</u>
• een argument waarmee aannemelijk wordt gemaakt dat zwijgen niet of nauwelijks mogelijk is in Big Brother	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Vragen is volgens Canetti een vorm van binnendringen met een welbewust doel: iets te achterhalen. Een vraag dwingt de ander te antwoorden en zich te onderwerpen aan de vragensteller, op een manier waarbij men meer en meer van zichzelf laat zien. Door het antwoord legt men zichzelf ook vast	<u>2</u>
• De ondervraagde kan zich teweerstellen door te zwijgen, waardoor hij zichzelf niet bloot geeft	<u>2</u>
• Dit is echter niet mogelijk bij Big Brother: het is juist de bedoeling in de smaak te vallen bij het publiek en zich aan het oordeel van het publiek te onderwerpen, waardoor men gedwongen wordt bekentenissen te doen	<u>2</u>

Eindexamen filosofie havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 6	
3 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een beschrijving van hoe de strategie ter bestrijding van lepra volgens Foucault werkt	<u>2</u>
• een overeenkomst tussen deze strategie ter bestrijding van lepra en de opvatting van Canetti over het oordelen en veroordelen	<u>2</u>
• deze overeenkomst toegepast op het citaat van Beunders	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Volgens Foucault was het kenmerkend voor de strategie ter bestrijding van lepra om een tweedeling te maken, waarbij de leproos wordt uitgesloten, verbannen of afgezonderd. Hierbij hoort het tot stand brengen van een gezuiverde gemeenschap. Foucault spreekt hier van een dualistisch uitsluitingsmechanisme dat een onderscheid maakt tussen normalen en abnormalen, waarbij tot de laatste groep allen horen die worden weggestopt omdat ze om welke reden dan ook maatschappelijk niet acceptabel zijn	<u>2</u>
• Hierin ligt tevens een zelfde manier van oordelen besloten als bij Canetti, namelijk door zichzelf tot de goeden te rekenen en anderen als slechten buiten te sluiten	<u>2</u>
• Deze overeenkomst is herkenbaar in het citaat van Beunders, want daar wordt gesproken over aanpassing en fatsoen, wat noodzakelijk lijkt om niet buitengesloten te worden	<u>2</u>
Maximumscore 4	
4 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een uitleg waarom zichtbaarheid een onderdeel vormt van disciplinerende macht	<u>2</u>
• deze zichtbaarheid toegepast op Big Brother	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• De disciplinerende werking van zichtbaarheid houdt bij het Panopticum in dat de gevangenen door de inrichting 'weten' permanent bekeken te worden. Zij worden tot object van informatie gemaakt, maar zijn zelf geen subject van communicatie, in het geval van Big Brother met de buitenwacht	<u>2</u>
• De deelnemers staan kortom onder permanent toezicht en alle minieme handelingen worden geregistreerd. Daarbij geldt- evenals in het Panopticum- dat de macht haar werk kan blijven doen als de deelnemers zich alleen maar bewust zijn van het bekeken kunnen worden. Daarbij doet het er niet toe of er daadwerkelijk iemand kijkt. Het toezicht zelf blijft onzichtbaar	<u>2</u>
Maximumscore 6	
5 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een uitleg waaruit blijkt dat er bij Big Brother zowel sprake is van soevereine macht als disciplinerende macht	<u>2</u>
• een beschrijving van de verschillen tussen deze twee vormen van macht	<u>2</u>
• het noemen van de personen of instanties bij Big Brother die deze vormen van macht bezitten	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Er is sprake van een soevereine macht omdat er in Big Brother duidelijk een hiërarchische machtsverhouding is, waarbij de macht van buitenaf op anderen wordt uitgeoefend. Daarbij bepalen aanwijsbare machthebbers wat er gebeurt. Omdat zij ook eenzijdig macht bezitten is die macht absoluut te noemen	<u>2</u>
• Tegelijkertijd is er ook sprake van disciplinerende macht: er is geen duidelijke hiërarchie in machtsverhoudingen binnen de groep. Voor de deelnemers zijn noch de televisieomroep, noch het publiek letterlijk aanwezig, terwijl de deelnemers zich toch beoordeeld weten en zichzelf daardoor disciplineren	<u>2</u>
• Wie de macht bezit is niet aanwijsbaar voor de deelnemers: het is de anonieme kijker thuis	<u>2</u>

Eindexamen filosofie havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
6 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een mogelijke conclusie vanuit het utilisme met betrekking tot de morele toelaatbaarheid van Big Brother en soortgelijke programma's	<u>2</u>
• een eigen beargumenteerd moreel standpunt met betrekking tot Big Brother en soortgelijke programma's	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Het utilisme zou tot de conclusie kunnen komen dat Big Brother moreel toelaatbaar is. Lettend op de gevolgen van dergelijke uitzendingen moet geconcludeerd worden dat zeer veel kijkers genieten van dergelijke programma's en dat om die reden hun geluk vergroot wordt. Het doel heiligt de middelen	<u>2</u>
• Wat de morele toelaatbaarheid van Big Brother betreft, ben ik van mening dat een dergelijk programma niet al te veel kwaad kan. Uiteindelijk wordt niemand geschaad en het genot en de ontspanning die het geeft, is belangrijk voor veel mensen of	<u>2</u>
Een tegengestelde opvatting is vanzelfsprekend ook mogelijk, bijvoorbeeld:	
• Big Brother is moreel niet toelaatbaar want het totale geluk van de mensen kan kleiner worden wanneer dergelijke programma's de cultuur op de lange duur ten nadele beïnvloeden: zo kan bijvoorbeeld de privacy afnemen	<u>2</u>
Maximumscore 4	
7 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een argumentatie waarin wordt aangegeven of intimiteit belangrijk is	<u>2</u>
• op basis van de argumentatie een uitleg waarom intimiteit zich al dan niet onttrekt aan disciplinerende macht	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Volgens mij is intimiteit erg belangrijk. In intieme relaties heb je de mogelijkheid jezelf te zijn, want er is veiligheid en vertrouwen. Als je jezelf bent, heb je de mogelijkheid zelf te bepalen wat je wilt zijn en dat is goed voor het karakter. In intieme relaties zijn ook geen machtsverhoudingen; men laat je zijn wie je bent. Daarom onttrekt intimiteit zich aan de disciplinerende macht	<u>2</u>
• In de intimiteit is eveneens disciplinerende macht werkzaam: wat voor 'jezelf-zijn' en intimiteit doorgaat en hoe dit wordt ervaren, kan een effect zijn van disciplinerende	<u>2</u>